

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİLİĞİ BAĞLAMINDA ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AKRAN ZORBALIĞI
İLE SOSYAL KAYGI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Muhammet YAĞIZ

DENİZLİ 2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİLİĞİ BAĞLAMINDA ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AKRAN ZORBALIĞI İLE
SOSYAL KAYGI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Muhammet YAĞIZ

Danışman

Doç. Dr. Funda NAYIR

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı – Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Muhammet YAĞIZ tarafından hazırlanan “OKUL YÖNETİCİLİĞİ BAĞLAMINDA ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AKRAN ZORBALIĞI İLE SOSYAL KAYGI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Funda NAYIR
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... /...../2024 tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; Proje içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Muhammet YAĞIZ

TEŞEKKÜR

Yıllardır hayali kurduğum Eğitim Yönetimi Alanındaki Yüksek Lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen, Proje çalışmamda ve araştırmalarımdaya bana yön gösteren, emeklerini esirgemeyen değerli hocam, danışmanım Doç. Dr. Funda NAYIR Hoca'ma,

Lisansüstü eğitimim boyunca yanımda olan sevgili eşim Fatma YAĞIZ'a, varlıkları ile anlam bulduğum sevgili kızım Ayşen YAĞIZ ve sevgili oğlum Kamil YAĞIZ'a, her zorlukta ve çalışmamda varlıkları ile güç bulduğum sevgili annem Ümmü YAĞIZ'a ve değerli babam Kamil YAĞIZ'a, Araştırmamda desteklerini esirgemeyen Denizli ili Pamukkale ilçesi Okul Müdürleri, velileri ve ortaokul öğrencilerine,

sonsuz teşekkürler....

Muhammet YAĞIZ

ÖZET

Okul Yöneticiliği Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Akran Zorbalığı İle Sosyal Kaygı İlişkisinin İncelenmesi

YAĞIZ, Muhammet

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Funda NAYIR

Ocak 2024, 62 sayfa

Öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeylerinin araştırıldığı bu çalışma ilişkisel tarama deseninde yapılmıştır. Araştırmada 2023-2024 Eğitim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi ortaokullarda okuyan öğrencilerden kolay ulaşılabılır örneklem ile seçilen 302 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının kurban olma boyutu, zorbalık boyutu ve genel akran zorbalığı algılarının “Çok düşük” düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarının olumsuz değerlendirilme korkusu boyutu (ODK) ve yeni sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma (Y-SKHD) boyutlarında çok düşük düzeyde olduğu görülürken genel sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma (G-SKHD) boyutuyla genel sosyal kaygı düzeyinde ise orta düzeydedir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermez iken sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre kurban olma boyutuyla genel akran zorbalığında 7 sınıf öğrencileri ile 8. Sınıf öğrencileri arasında farklılık görüldüğü ve 7. Sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre kurban olma ve zorbalık boyutlarıyla genel akran zorbalığı algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre akran baskısına maruz kaldığını belirtenlerde daha yüksektir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerinin kurban olma, zorbalık boyutlarıyla genel akran zorbalığı algılarında sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta düzeyde ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyet ve yaşa göre farklılık

göstermediği ancak sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre G-SKHD boyutunda 6. Sınıf öğrencileri ile 7. Sınıf öğrencileri arasında olduğu ve 6. Sınıf öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre bütün boyutlar ve genel olarak akran baskısına maruz kalanların ortalaması kalmayanlardan daha yüksektir. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerine göre bütün boyutlarda ve genel olarak sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine yüksektir. Öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişki düzeyine ilişkin Pearson korelasyon analizi sonucunda öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Akran baskısı, sosyal kaygı, ortaokul, öğrenci

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Akran Zorbalığı	5
2.2. Zorbalık Türleri	6
2.3. Akran Zorbalıklarında Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Tutumları	8
2.4. sosyal Kaygı ve Okulda Sosyal Kaygı	10
2.5. İlgili Araştırmalar	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM	16
3.1. Araştırmanın Modeli	16
3.2. Evren ve Örneklem	16
3.3. Veri Toplama Aracı	17
3.4. Verilerin Toplanması	18

3.5. Verilerin Analizi	18
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR VE YORUMLAR	20
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	20
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	20
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	20
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	21
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	24
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER	30
5.1. Tartışma ve Sonuç	30
5.2. Öneriler	31
KAYNAKÇA	33
EKLER	37
ÖZGEÇMİŞ	47

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları	16
Tablo 3.2. Verilerin Normal Dağılım Analizi Sonuçları	18
Tablo 4.1. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algıları	20
Tablo 4.2. Öğrencilerin Sosyal Kaygı Düzeylerine İlişkin Algıları	20
Tablo 4.3. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları	21
Tablo 4.4. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları	22
Tablo 4.5. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Sınıf Seviyelerine Göre Analiz Sonuçları	22
Tablo 4.6. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Akran Baskısına Maruz Kalmaya Göre Analiz Sonuçları	23
Tablo 4.7. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Sosyal Kaygı Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları	24
Tablo 4.8. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları	25
Tablo 4.9. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları	25
Tablo 4.10. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Sınıf Seviyelerine Göre Analiz Sonuçları	26
Tablo 4.11. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Akran Baskısına Maruz Kalmaya Göre Analiz Sonuçları	27
Tablo 4.12. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Sosyal Kaygı Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları	27
Tablo 4.13. Öğrencilerin Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasında İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	28

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Okullarda yaşanan her türlü olumlu ya da olumsuz durumlar okul yönetiminin yetki ve sorumluluğunda değerlendirilmektedir. Bu kapsamda okullardaki ödül ve başarılar ile disiplin sorunları ve okulda yaşanan sorunlar okul yönetimini etkilemekte ve ilgilendirmektedir. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygıları arasındaki ilişkiler okul yönetimini de etkilediğinden dolayı ele alınacaktır.

Çalışmanın bu bölümünde problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan yaşamının her döneminde önemli olan sosyal ilişkiler, okul hayatıyla birlikte daha fazla önem kazanmaya başlar. Okulda kurulan sosyal ilişkiler, çocukluktan ergenliğe ve ergenlikten yetişkinliğe kadar değişiklik göstermektedir (Delgado ve ark., 2011). Ergenlik döneminde zamanının çoğunu akranları ile etkileşim içinde geçiren kişi çoğu zaman akranları tarafından kabul edilme ve beğenilme konusunda endişe duyar (Somerville, 2013). Ergenin bu dönemde diğer gelişim dönemlerine göre akran duyarlılığının daha fazla olması, akran gruplarındaki sosyal konumunu, psikolojik iyi oluşunu ve psikososyal gelişimini etkilemektedir. Ergenin kurduğu akran ilişkileri ve sosyal konumunun psikososyal gelişimini olumlu ve olumsuz etkileri bulunur. Zorbalık içeren eylemlere maruz kalmak ve ya gerçekleştirmek, psikososyal gelişimi olumsuz etkileyen süreçlerden biridir (Hortaçsu, 2003).

Zorbalık bireysel veya grup tarafından kendisini savunamayan bir kişiye yönelik bilinçli bir arzuyla o kişiyi incitme, korkutma ya da onu stres altında bırakma ile devam ettirilen, uzun süre gerçekleşen psikolojik veya fiziksel şiddet olarak tanımlanır (Peters, 2012). Zorbalığı etkileyen birçok değişken mevcuttur.

Okuldaki sosyal katılım akademik başarıya katkıda bulunan en önemli faktörlerden biridir. Sosyal katılım, öğrencinin okuldaki varlığı hem fiziksel hem de sosyal olarak okul topluluğuna katılımıyla ilgilidir. Akademik katılım önemli olsa da sosyal katılım da aynı derecede önemlidir çünkü öğrencinin genel akademik deneyimini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal katılımın akademik başarı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu sürekli olarak göstermektedir.

Sosyal katılım, öğrencilere amaç ve bağlantı hissi vererek, zihinsel sağlıklarını ve genel refahlarını iyileştirebilir. Ayrıca, sosyal katılım öğrencilerin iletişim, empati ve takım çalışması gibi önemli sosyal beceriler geliştirmelerine yardımcı olabilir, bu da akademik ve kişisel bağlamda başarı için önemlidir. Sosyal kaygı, özellikle ergenlik döneminde birçok insanı etkileyen yaygın bir ruh sağlığı durumudur. Okul devamsızlığı ve sosyal katılım gibi yaşamın çeşitli yönleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir.

Kaygı genel olarak, belirsiz ve rahatsız edici bir duygudur. Kaygı nefes darlığı ve kalp çarpıntısı gibi bir veya daha fazla fiziksel belirti ile birlikte görülmektedir. Düşük kaygı günlük yaşam için gerekli olmasına rağmen, fazla kaygı zihinsel, sosyal ilişkiler, mesleki ve eğitim gibi konularda birtakım sorunlar ortaya çıkarabilir ve insanı kaliteli ve sağlıklı hayattan mahrum bırakabilir (Katzelnick vd., 2001).

Kaygı bizi güvende tutmak için tehdit veya tehlikeye karşı gelişmiş normal bir tepki olarak açıklanabilir. Ancak, kaygı bozukluğu abartılı, kalıcı ve önemli olumsuz ölçüde günlük işleyişini etkiler, bu durumda bir ruh sağlığı sorunu olarak karakterize edilebilir (Singleton vd., 2001). Kaygı bozuklukları bireyin kronik ve şiddetli duygular nedeniyle çaresiz hissettiği bir bozukluktur. Bu güçlü duygular nedeniyle, insanların günlük faaliyetlerini yapması mümkün değildir (Halgin ve Whitbourne, 2012).

Sosyal kaygı, sosyal duruma yönelik duyulan bir korkudur ve bu korku değerlendirme veya iletişimin olduğu durumları içerir. Sosyal kaygısı olan insanlar, toplum içinde olma ve başkalarının yanında konuşma gibi sosyal durumlarda utanç duyuyorlar. Yazma ve yemek yeme gibi aktiviteler özel korkuları olabilir (Sadock ve Sadock, 2007). Bu insanlar başkaları tarafından değerlendirilme konusundaki endişeleri nedeniyle, kaçınma davranışında bulunurlar. Sosyal kaygı bozukluğu dördüncü en yaygın ruh sağlığı tanısı olarak belirlenmiştir (Kessler vd., 2005).

Okullarda yaşanan bu sorunlar okul yönetimlerini doğrudan etkilemektedir. Okul rehberlik servisinin iş yükünü arttırdığı gibi akademik başarı, devamsızlık, uyum ve disiplin sorunları başta olmak üzere pek çok sorunun yaşanmasına ve okul yönetimlerinin türlü sorunlarla uğraşmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada bu konu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygıları arasında ilişkisi ne düzeydedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şöyle oluşturulmuştur.

1. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
3. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Sınıf, d) Akran baskısına maruz kalma ve e) Sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algıları a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Sınıf, d) Akran baskısına maruz kalma ve e) Sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeylerinin kişisel özelliklerine göre durumunun tespit edilip ortaya konulması da amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okullarda sıklıkla yaşanan öğrenciler arasında akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeylerinin ortaya konulması bakımından bu çalışma önemlidir. Yine okul yöneticileri ve rehberlik servislerinin sıklıkla yaşadıkları bu sorunların çözümü ve durum tespitinin de yapılması bakımından bu çalışma önemlidir. Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkiyi ele alan Denizli ölçeğinde çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma Pamukkale ölçeğinde durum tespiti niteliğinde olması bakımından da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçüm araçlarına samimi ve gerçek cevaplar vermişlerdir.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin akran zorbalığı ve sosyal kaygı ile ilgili bilgileri yeterlidir.
3. Ölçme araçları araştırmanın amacını ortaya çıkarabilecek ve alt problemlere yanıt verebilecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin anketlere verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
2. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgiler Formu”, “Akran zorbalığı Ölçeği” ve “Sosyal Kaygı Ölçeği” kullanılacaktır.
3. Araştırma, konuyla ilgili literatür taraması ve katılımcıların ölçme aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Zorbalık: Bireysel veya grup tarafından kendisini savunamayan bir kişiye yönelik bilinçli bir arzuyla o kişiyi incitme, korkutma ya da onu stres altında bırakma ile devam ettirilen, uzun süre gerçekleşen psikolojik veya fiziksel şiddet olarak tanımlanır (Peters, 2012).

Akran Zorbalığı: Kişinin kendisine göre daha güçsüz durumda olan kişiyi sürekli ve ısrarlı bir şekilde olumsuz davranışa maruz bırakması şeklinde tanımlanmaktadır (Olweus, 1995).

Sosyal kaygı: Sosyal kaygı bozukluğu (SAB) sosyal veya performans durumlarda utanç verici davranmak veya aşağılanmaktan aşırı korku duymak ve genellikle bu durumlardan kaçınma ile karakterizedir. Bu korku genellikle iş, sosyal yaşam ve aile hayatı da dahil olmak üzere çeşitli alanlarda belirgin sıkıntı ve bozulma ile ilişkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konuya ilişkin literatür taramasında ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Akran Zorbalığı

Zorbalık: Peters'a (2012) göre zorbalık, bir birey ya da grup tarafından, kendini savunamayacak durumda olan bir kişiye zarar vermek, gözünü korkutmak ya da onu üzme amacıyla yapılan psikolojik ya da fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Akran Zorbalığı: Kişinin kendisine göre daha güçsüz durumda olan kişiyi sürekli ve ısrarlı bir şekilde olumsuz davranışa maruz bırakması şeklinde tanımlanmaktadır. Zorbalık en bilinen ifadesiyle kişinin kendisine göre daha güçsüz durumda olan kişiyi sürekli ve ısrarlı bir şekilde olumsuz davranışa maruz bırakması şeklinde tanımlanmaktadır (Olweus ve Limber, 2010). Akran zorbalığı çalışmalarının öncüsü Olweus ile birlikte birçok araştırmacı zorbalığı ele almış ve tanımını genişletmiştir. Bu tanımlardan bazıları aşağıda ele alınmıştır. Zorbalık, bir kişi veya grubun kendini savunamayacak durumdaki bir kişiye karşı psikolojik veya fiziksel şiddet uygulaması ve ardından bu kişiye zarar verme, korkutma veya eziyet etme yönünde bilinçli bir istek duyması olarak tanımlanır (Peters, 2012). Zorbalık tek taraflı ve güç dengesizliğinin olduğu ve tekrarlayan bir karşılaşmadır. Zorba kişi başkasına zarar verme isteğiyle kendisinden fiziksel ve ruhsal olarak güçsüz olana yönelerek bu kişiyi tekrarlı bir biçimde rahatsız eder (Rigby, 2002). Berger (2007) zorbalığı acı vermek amacıyla sürekli bir biçimde gerçekleştirilen saldırgan davranışlar olarak tanımlamıştır.

Zorbalığı tanımlayan çoğu araştırmacı ve uygulayıcı zorbalığın tanımında ortak olan üç ölçüt belirlemiştir (Olweus ve Limber, 2010). Bu ölçütler niyet, güç dengesizliği ve tekrarlama davranışdır. Niyet kasıtlı olarak kişiye zarar vermek, güç dengesizliği zorbalığı gerçekleştiren kişinin zorbalığı maruz kalan kişiden daha güçlü olması, tekrarlama ise bu tür davranışların sıklığını belirlemede bir ay, bir dönem ya da bir okul yılı boyu süreyle devam etmesi olarak ifade edilir (Burnukara ve Uçanok, 2012). Zorbalık, bir kişi veya grubun kendini savunamayacak durumdaki bir kişiye karşı psikolojik veya fiziksel şiddet uygulaması ve ardından bu kişiye zarar verme, korkutma veya eziyet etme yönünde bilinçli bir istek duyması olarak tanımlanır (Peters, 2012). Zorbalık tek taraflı ve güç dengesizliğinin olduğu ve tekrarlayan bir karşılaşmadır. Zorba

kişi başkasına zarar verme isteğiyle kendisinden fiziksel ve ruhsal olarak güçsüz olana yönelerek bu kişiyi tekrarlı bir biçimde rahatsız eder (Rigby, 2002). Berger (2007) zorbalığı acı vermek amacıyla sürekli bir biçimde gerçekleştirilen saldırgan davranışlar olarak tanımlamıştır.

Zorbalığı tanımlayan çoğu araştırmacı ve uygulayıcı zorbalığın tanımında ortak olan üç ölçüt belirlemiştir (Olweus, 2010). Bu ölçütler niyet, güç dengesizliği ve tekrarlama davranışıdır. Niyet kasıtlı olarak kişiye zarar vermek, güç dengesizliği zorbalığı gerçekleştiren kişinin zorbalığı maruz kalan kişiden daha güçlü olması, tekrarlama ise bu tür davranışların sıklığını belirlemede bir ay, bir dönem ya da bir okul yılı boyu süreyle devam etmesi olarak ifade edilir (Burnukara ve Uçanok, 2012).

Zorbalık ifadesinin anlamını karşılamak amacıyla 1973 yılında Heinemann, Norveççe konuşan bir grup tarafından uygulanan şiddet karşılığındaki “mobbing” kelimesini kullanmış ancak bu ifade zorbalık ifadesinin kapsamı açısından sığ kaldığı için farklı arayışlar devam etmiştir. 1978 yılında Olweus tarafından zorbalık ifadesi “bullying” olarak kullanılmaya başlanmıştır. Türkçede güç dengesizliği ile başlayarak saldırganlık yoluyla güçlülük durumuna geçilmesi olarak tanımlanan “Bullying” diğer bir ifadeyle kabadayılık şeklinde ifade edilmektedir (Sabuncuoğlu ve ark., 2006). Akran zorbalığı ile ilgili araştırmalarda zorbalığın, saldırganlık içeren davranışlardan oluştuğu ifade edilmektedir. Güç eşitliği durumlarında saldırgan davranış, gücün dengede olmadığı şiddet, durum ve deneyimler zorbalık olarak ifade edilir (Ünalmiş ve Şahin, 2012). Organizmanın en temel dürtülerinden biri saldırganlıktır. Saldırganlık, gerçekleştirilen durum ya da saldırganlığı gerçekleştiren kişinin niyeti ile ilgilidir. Bağlamı temel alan tanımlara göre saldırganlık, diğer insanların yaralanmasına neden olan herhangi bir eylemdir; ancak amaca daha fazla vurgu yapan tanımlara göre saldırganlık, hedefe zarar vermeyi amaçlayan herhangi bir faaliyettir (Gökler, 2009).

2.2. Zorbalık Türleri

Asıl amacı birine zarar vermek olan akran zorbalığının çeşitli yöntemlerle gerçekleşmesi söz konusudur. Olweus ve Limber (2010), zorbalık tanımında sadece fiziksel saldırganlığı zorbalık türü olarak kabul etmiştir. İlerleyen zamanlarda zorbalık üzerine yapılan çalışmaların artmasıyla birçok sınıflandırma üretilmiştir. Olweus sonraki yıllarda yaptığı araştırmalarda doğrudan ve dolaylı zorbalık arasında ayrım yapmıştır. Doğrudan zorbalıkta, saldırgan kurbanı karşı açıkça eziyet edici davranışlar sergiler.

Zorbalık dolaylı olarak yapıldığında, mağdur kasıtlı olarak grup dışında bırakılarak, söylentilere konu olarak veya etkinliklerin dışında bırakılarak doğrudan dışlanabilir.

Sonraki yıllarda yapılan zorbalık çalışmalarına sözel zorbalık türü eklenmiştir (Olweus ve Lİmber, 2010). Fiziksel zorbalık ve sözlü zorbalık olmak üzere iki boyutta incelenmiştir. Fiziksel zorbalık itme, vurma, tekme atma, saç çekme, düşürme gibi saldırgan davranışlardan oluşur. Sözel zorbalık ise karşıdaki kişiyi rahatsız eden küçük düşürücü sözler, küfür, lakap takmak gibi durumlar olarak tanımlanmaktadır. Sözel ve fiziksel zorbalıkla birlikte dolaylı zorbalık şekli olarak sosyal dışlama; oyuna dahil etmemek, arkadaş ortamında dışlamak, görmezden gelmek şeklinde çeşitlendirilebilir (Gökkaya ve Tekinsav-Sütçü, 2020). Fiziksel, sözel, dolaylı zorbalık ilişkisel zorbalık ve genel zorbalık kavramlarını eklemiştir.

Eliot (1997)'de yaptığı çalışmasında zorbalığı dört kategoride boyutlandırmıştır. Bu kategoriler, fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel boyutlardır.

Fiziksel zorbalık: Tekme atma, saçını çekme, yumruk atma saldırgan eylemleri içeren davranışlardır. En çok bilinen zorbalık türüdür. Genellikle fiziksel biçimde ve fizik kullanılarak yapılır.

Sözel Zorbalık: Alay etme, dalga geçme, küfretme, karşı tarafa zarar verme amacıyla gerçekleştirilen küçük düşürücü eylemleri içeren zorbalık türüdür. Fiziksel temas ya da fiziksel zarar görme olmamasına karşın bazı zamanlarda daha fazla yıkıcı etkileri olduğu görülmektedir. Genellikle sözlü ifadeler kullanılmaktadır. Alay, hakaret, küfür vb. şekillerde yapılabilmektedir.

Duygusal Zorbalık: Kişinin karşısındaki kişiyi yalnızlaştırmak amacıyla oyunlara almama, arkadaş grubuna dahil etmeme, arkadaşlık ilişkilerini kötü etkilemek amacıyla gerçekleştirilen davranışlardır. Genellikle psikolojik eylemler şeklinde kendini göstermektedir. Buna maruz kalan bireyde sosyal ve psikolojik yalnızlığa maruz kalmaktadır.

Cinsel Zorbalık: Karşı tarafa cinsel içerikli rahatsızlık veren davranışlarda bulunma olarak tanımlanır. Cinsellik içerikli konulardan bahsetme rahatsız edici mesajlar yollama, rahatsızlık veren dokunma sarılma, öpme gibi eylemleri içermektedir. Genellikle karşı cinsler arasında olur.

Bu dört boyuta ek olarak değişen dünyada bilgiye ulaşma ihtiyacının artması, eğitim alanında kullanımı ihtiyacı, sosyalleşme ihtiyacının büyük bir kısmının internet üzerinden gerçekleşmesi gibi durumlarla birlikte internet kullanımındaki artış siber

zorbalık kavramının ortaya çıkarmıştır (Beran ve Li, 2005). Diğer zorbalık türlerinden farklı olarak bilgisayar, internet ortamı ve sanal ortam gibi iletişim araçlarını kullanarak gerçekleştirilen siber zorbalık kişiyi ve grubu bilinçli ve sürekli bir biçimde rahatsız etmek olarak ifade edilir (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007). Siber zorbalık, kişinin üzüntü, korku ve utanç gibi duygular hissetmesine neden olur (Hinduja ve Patchin, 2010). Diğer zorbalık türlerinden farkı, zorbalar ve onlara maruz kalan kurbanlar arasında fiziksel bir iletişim olmamasıdır.

2.3. Akran Zorbalıklarında Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Tutumları

Akran zorbalığı davranışlarının büyümesini önlemek açısından, tutumların zorbalıkla mücadelede ne kadar faydalı olduğu açıktır. Akran zorbalığı vakalarını azaltmak için en etkili stratejinin öğrencilerin, öğretmenlerin ve ortamı oluşturan diğer paydaşların tutumlarını değiştirmek olduğuna inanılmaktadır. Literatürde zorbalık ve zorbalığa maruz kalma ile öğretmenlerin zorbalık davranışlarına verdikleri tepkilerin oldukça etkili ve gerekli olduğunu gösteren bulgular vardır (Yoon, 2004). Menesini ve diğerleri (1997) araştırmalarında, çocukların akran zorbalığı ile bağlantılı durumlarda öğretmenlerine akranlarından daha fazla güvendiklerini keşfetmiş ve bu bulguya dayanarak, öğretmenlerin akran zorbalığına karşı tepkilerinin son derece önemli olduğunu iddia etmişlerdir. Literatürde, yanlış öğretmen tutumlarının akran zorbalığı olaylarını azaltmak yerine akran zorbalığı vakalarının artmasına katkıda bulunabileceği savunulmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Scarpaci (2006), doğru olmayan öğretmen tutumlarının akran zorbalığı olaylarını önlemede en büyük sorun olduğunu söylemiştir. Akran zorbalığı olayları karşısında öğretmenlerin güncel müdahale tarzlarını, tutumlarını saptamak ve bu doğrultuda yapılması gerekenleri planlamak akran zorbalığı olaylarının önüne geçmek için yapılması gereken en önemli adımlardan biridir. Akran zorbalığı olaylarının yaygın olarak görüldüğü ergenlik dönemindeki çocukların öğrenim gördüğü (Pişkin, 2005; Pişkin ve Ayas, 2005) liselerde görev yapan öğretmenlerin akran zorbalığı tutumlarının saptanması oldukça önemlidir. Öğrenciler, eğitim hayatları boyunca karakter kazanımlarından çevrelerine karşı davranışlarına kadar pek çok unsurdan etkilenirler. Öğretmenlerin gençlere yönelik tutumları, etkililik açısından en fazla öneme sahip olanlardır. Temel öğretmen tutumları demokratik, otoriter ve özgürlükçü olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır (Yıldırım, 2017).

Demokratik Tutum: Demokratik bir öğretmen, öğrencilerin çeşitliliğini zengin bir öğrenme kaynağı olarak gördüğü söylenir. Öğretmenlerini rol model olarak gören çocukların, insanların farklılıklarına saygı duymayı öğrendikleri ve empati geliştirdikleri belirtildi. Raporlara göre, demokratik bir öğretmen toplumsal uyumu gözetir, işbirliğine önem verir, toplumsal kutuplaşmadan kaçınır, hukuku yol gösterici bir ilke olarak benimser, hukuku öğrencileriyle tartışır ve hukukun herkese eşit şekilde uygulanmasını garanti eder (Yıldırım, 2017). Demokratik bir öğretmenin özellikleri literatürde tek tip düşünmeye izin vermemek, toplumsal değerlere zarar verecek fırsatları ortadan kaldırmak, çocuklara bağımsızlık sağlamak, sorunları cezalandırarak çözmeye çalışmaktan kaçınmak ve hatalardan ders çıkarmak için çaba sarf etmek olarak belirtilmektedir (Yıldırım, 2017). Demokratik bir öğretmenin olduğu bir sınıfta seçimlerin çoğu öğrenciler tarafından yapılır. Genç, hangi konuda kiminle çalışacağını seçer, ancak bu bağımsızlık sınırsız bir dizginleme değildir. Öğitmen yöneticidir ve gerektiğinde seçimler yapar. Öğitmen eleştiri ve fikirlere açıktır ve gençleri değerlendirirken tarafsızdır (Gökçe ve Erdem, 2017).

Otoriter Tutum: Otoriter öğretmen katı bir disiplin uygular. Tüm seçimleri kendisi yapar. Genç seçme hakkı sunmaz. Tam bir itaat talep eder (Yıldırım, 2017). En küçük zorluk için genci suçlar. Öğrencilerinin hatalarını çeşitli şekillerde cezalandırır, iyi davranışlarını kabul etmez, övgü ve eleştirilerinde tarafsız değildir. Otoriter zihniyet notu bir silah olarak kullanır, dayakla tehdit eder, başarının bu şekilde geleceğini düşünür, kendisi aktif konuşmacıdır, çocuk pasiftir ve dinler. Direktifleriyle gençlere ne yapmaları ve neye inanmaları gerektiğini bile öğretir (Kaya, 2011). Öğrenciler eğitime karşı düşmanlık hissederler. Öğitmen şikâyet ve önerileri kabul etmediği için gençler onu adaletsiz biri olarak tanımlar. Genç kendini baskı altında hissettiği için nefret ve saldırganlık gibi kötü davranışlar ortaya çıkar (Gökçe ve Erdem, 2017). Arkadaşlık ilişkileri zayıftır çünkü bireysellik önceliklidir. Çocuklar daha sonraki aşamada bağımsız düşünme davranışları geliştirirler. Çocuk korku ve utangaçlık hissi sergiler. Özdenetim kazanmak çocuklar için zorlayıcı bir başarı olabilir. Dahası, çocuklar sahiplenme ve inisiyatif eksikliği sergilerler (Yıldırım, 2017). Hümanist yaklaşımlarla tezat oluşturan disiplinler yaklaşımlarda, baskı sürekli olarak vazgeçilmez olarak görülmüştür. Disiplin yönteminde, çocuk ve öğretmen arasındaki etkileşim mentor-talebe ilişkisinden ziyade bir güç mücadelesi olarak görülür. Örneğin, arkadaşlarının cezalandırılması aynı zamanda

diğerlerine gözdağı vermek olarak yorumlanmıştır. Bu anlayışta öğretmenler şiddeti çocukları disiplin etme aracı olarak kullanmışlardır(Arcus, 2002).

Liberal (Özgürlükçü) Tutum: Liberal eğitimci için kurallar önemsizdir ve değişime tabidir. Çocuk kendini ifade etme ve buna uygun davranma özgürlüğüne sahiptir. Önceden belirlenmiş konular olmadığı için öğretmen öğrencilere herhangi bir öznellik empoze etmez. Odak noktası yalnızca gündelik meselelerdir ve gündelik olmayan yaşam sorunları hariç tutulmuştur (Yıldırım, 2017). Liberal öğretmenin bu konudaki tutumları genellikle şu şekilde kendini göstermektedir:

- ❖ Zorunlu eğitimi bir tür hapsedme olarak nitelendiriyor ve okul eğitiminin hapisaneye eşit olduğunu savunuyor. Biçim olarak tek tip kıyafeti, öz olarak ise benzer davranışları uygun görmemektedir. Ayrıca zorunlu eğitimin doğasında var olan cezanın gereksiz olduğunu iddia etmektedir. Zorunlu eğitimdeki çocukların kaderinin yetişkinler tarafından belirlendiğini düşünmektedir (Yıldırım 2017).
- ❖ Okulların bireyleri sadece mesleklere hazırlamaya odaklanmak yerine, onları eğitmesi ve insan olarak geliştirmesi esastır. Çocukların eğitimlerinin bir parçası olarak nasıl hayır diyeceklerini öğrenmeleri gerektiğini savunuyor. Okulların öğrencilerin memnun olduğu ve özgürce gidebildiği bir yer olması gerektiğini ve okulda yapmak istedikleri şeylerin olması gerektiğini savunmaktadır (Yıldırım, 2017). Sınıfta yapı ve disiplin eksikliği, özellikle öğretmenler rehberlik sağlamada başarısız olduğunda, çocukların sosyal hayata uyum sağlamasında zorluklara yol açabilir. Bu yönetim tarzı altında olumlu özellikler gelişebilirken, olumsuz etkileri faydalarından daha ağır bastığı için tavsiye edilmez (Gökçe ve Erdem, 2017).

2.4. Sosyal Kaygı ve Okulda Sosyal Kaygı

Sosyal kaygı: Sosyal kaygı bozukluğu sosyal veya performans durumlarda utanç verici davranmak veya aşağılanmaktan aşırı korku duymak ve genellikle bu durumlardan kaçınma ile karakterizedir. Bu korku genellikle iş, sosyal yaşam ve aile hayatı da dahil olmak üzere çeşitli alanlarda belirgin sıkıntı ve bozulma ile ilişkilidir (Karaaslan, 2022).

Sosyal kaygı bozukluğu ergenlerde oldukça yaygındır ve tahminler % 4 ila 9 arasında değişmektedir. Bu bozukluğun temel özelliği, sosyal ya da performans durumlarında yoğun bir utanma korkusudur. Yaygın olarak korkulan durumlar arasında sohbet başlatmak, sınıfta soru sormak ya da cevap vermek, derse katılmak sosyal

etkinlikler, iddialı olma ve performans gösterme başkalarının önünde sosyal kaygının görüldüğü durumlardandır. Bu tür ortamlarda duyulan rahatsızlık, genellikle geniş sosyal etkileşim durumlardan kaçınmaya yol açar. Sosyalleşme ve arkadaşlıklar ergenlik döneminde önemli gelişimsel görevler olduğundan bu kaçınmanın uzun vadeli sonuçları olabilir. Sosyal aksaklıklara ek olarak, sosyal kaygılı ergenler düşük akademik performans için, depresyon ve madde kullanımı risk altındadır (Inderbitzen-Nolan ve Walters, 2000). Sosyal kaygı bozukluğu genellikle kronik bir hastalıktır, intihar riski gibi bozukluklarla birlikte, madde bağımlılığı ve akademik başarısızlık ile beraber yetişkinliğe kadar devam eder (Wittchen vd., 1999).

Sosyal kaygının sürdürülmesini açıklamak için çeşitli mekanizmalar önerilmiştir. Bilişsel kavramsallaştırma kişinin yeterliliğine ilişkin olumsuz inançların sosyal kaygının sürdürülmesinde kilit bir rol oynadığını öne sürmektedir. Sosyal durumlar, değerlendirme ve reddedilme ile ilgili olumsuz beklentileri ortaya çıkarır ve bu da fizyolojik ve davranışsal kaygı semptomlarına neden olur. Bu uyarılma, bireyin yeterli performans gösterme kabiliyetine müdahale ederek sosyal durumlarda kendisiyle ilgili olumsuz inançları onaylamaktadır. Sosyal durumlardan kaçınmanın da kaygıyı sürdürdüğü öne sürülmüştür. Kaçınmanın kaygının sürdürülmesindeki rolü iki şekilde açıklanmıştır. Davranışsal bir bakış açısına göre davranışsal kaçınma, duruma bağlı kaygının azaltılması yoluyla olumsuz olarak pekiştirilir. Buna ek olarak, kaçınma ya da kaçma davranışı korkulan durumların ortadan kalkmasını engeller ve bireyin bu durumları başarıyla yönetmek için gerekli becerileri öğrenmesini engeller (Ollendick vd., 2000).

Bilişsel yaklaşım ise kaçınmanın düşünceler üzerindeki etkisini vurgular; sosyal etkileşimlerden kaçınma, olumsuz tahminlere ve performansa ilişkin olumsuz düşüncelere meydan okuma fırsatlarını sınırlar. Bu modele göre, sosyal beceriler yeterli olabilir, ancak olumsuz beklentilerden kaynaklanan kaygı performansı bozar. Bir başka görüş ise kaygının sürdürülmesinde zayıf sosyal becerilere işaret etmektedir. Spence ve Rapee (2004) sosyal beceri eksikliklerinin sosyal durumlarda olumsuz beklentiler yaratarak kaygı ve kaçınma yarattığı bir model önermektedir. Daha sonra sosyal durumlardan çekilme, sosyal becerileri geliştirme fırsatlarını azaltır ve böylece eksiklikler devam eder. Bu model, sosyal kaygılı gençlerde sosyal beceri eksikliklerini ortaya koyan yeni çalışma desteklenmektedir. Sosyal Kaygı ve Eğitim Sosyal kaygının benlik sunumu modeli, kaygının 'insanların başkaları üzerinde arzu edilen bir izlenim bırakmaya motive oldukları ancak bunu başaracaklarından şüphe duydukları gerçek veya hayali sosyal

durumlarda' ortaya çıktığını öne sürer. Bu çatışma muhtemelen hepimize tanıdık gelse de belirgin sosyal kaygısı olan kişiler arasında yüksek standartlara eğilim vardır (Antony ve Swinson, 2000).Mevcut sosyal durumlarına aşırı eleştirel yaklaşımlar ve gelecekteki olumsuz değerlendirmelerden endişe duymaktadır. Sosyal kaygının bilişsel modelinde, birey sosyal bir duruma girdiğinde, oldukça mutlak nitelikte olan belirli inançlar ve varsayımlar harekete geçer: 'Doğru cevabı vermezsem başarısız olurum'; 'İnsanlar bende beğenilecek bir şey göremezler' vb. Bu inançlar, kişiyi belirli durumları özsaygıya yönelik bir tehdit olarak algılamaya yönelten önceki yaşam deneyimlerinden kaynaklanır. Ortaya çıkan kaygı, sosyal durumlara katılımı engeller ve kişisel yetersizlikle ilgili inançları pekiştirir (Haspolat ve Kaan, 2017)

Sosyal kaygı ergenlerde oldukça yaygındır ve tahminler % 4 ila 9 arasında değişmektedir (Wittchen, Stein ve Kessler, 1999). Bu bozukluğun temel özelliği, sosyal ya da performans durumlarında yoğun bir utanma korkusudur. Yaygın olarak korkulan durumlar arasında sohbet başlatmak, sınıfta soru sormak ya da cevap vermek, sosyal etkinliklere katılmak, iddialı olmak ve başkalarının önünde performans sergilemek yer alır. Bu tür ortamlardaki rahatsızlık genellikle çok çeşitli sosyal etkileşimlerden kaçınmaya yol açar. Sosyalleşme ve arkadaşlıklar ergenlik döneminde önemli gelişimsel görevler olduğu için bu kaçınmanın uzun vadeli sonuçları olabilir.

Sosyal aksaklıklara ek olarak, sosyal kaygılı ergenler düşük akademik performans, depresyon (Inderbitzen-Nolan ve Walters, 2000) ve madde kullanımı açısından risk altındadır. Sosyal kaygı genellikle kroniktir ve intihar riski, madde bağımlılığı ve akademik başarısızlık gibi bozukluklar yetişkinlikte de devam etmektedir. Sosyal kaygının sürdürülmesini açıklamak için çeşitli mekanizmalar önerilmiştir. Bilişsel kavramsallaştırma kişinin yeterliliğine ilişkin olumsuz inançların sosyal kaygının sürdürülmesinde kilit rol oynadığını öne sürmektedir. Sosyal durumlar, değerlendirme ve reddedilme ile ilgili olumsuz beklentileri ortaya çıkarır ve bu da fizyolojik ve davranışsal kaygı belirtileri üretmektedir. Bu uyarılma, bireyin yeterli performans gösterme kabiliyetine müdahale ederek sosyal durumlarda kendisiyle ilgili olumsuz inançları onaylamaktadır. Sosyal durumlardan kaçınmanın da kaygıyı sürdürdüğü öne sürülmüştür. Kaçınmanın kaygının sürdürülmesindeki rolü iki şekilde açıklanmıştır. Davranışsal bir bakış açısına göre, davranışsal kaçınma, duruma bağlı kaygının azaltılması yoluyla olumsuz olarak pekiştirilir. Buna ek olarak, kaçınma davranışı korkulan durumların yok olmasını engeller ve bireyin bu durumları başarılı bir şekilde yönetmek için gerekli

becerileri öğrenmesini engellemektedir (Ollendick vd., 2000). Bilişsel yaklaşım ise kaçınmanın düşünceler üzerindeki etkisini vurgular; sosyal etkileşimlerden kaçınma, olumsuz tahminlere ve performansa ilişkin olumsuz düşüncelere meydan okuma fırsatlarını sınırlar. Bu modele göre, sosyal beceriler yeterli olabilir, ancak olumsuz beklentilerden kaynaklanan kaygı performansı bozar.

2.5. İlgili Araştırmalar

Hanani, (2018) nicel ve nitel araştırma yöntemlerini kullanarak Filistin’de öğrenim gören, 388 erkek, 439 kız olmak üzere toplamda 827 öğrencinin oluşturduğu örneklem grubuyla Filistin liselerinde yapmış olduğu çalışmada; okul idareci, öğretmen ve psikolojik danışmanların akran zorbalığına yönelik algılarını belirlemeye çalışmıştır. Çalışmanın sonuçları, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre zorbalık davranışında bulunma ve mağduriyet yaşama ihtimallerinin daha yüksek olduğunu ve 12. sınıftaki mağdurların 11. sınıftakilere göre mağduriyet yaşama ihtimallerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre köyde yaşayanlar daha fazla zorba davranışlar sergilerken, şehirde yaşayanlar köy ve kamplarda yaşayanlara göre daha fazla mağdur olmaktadır. Akademik olarak iyi performans gösteren öğrenciler, akademik olarak kötü performans gösteren öğrencilere kıyasla başkalarını taciz etmeye daha yatkındır. Çalışma sonuçlarına göre akran zorbalığı ve mağduriyeti; zayıf sosyal ilişkiler, öğrenciler arası iletişim yetersizliği, ailede öğrenilen şiddet ve saldırganlık ile otoriter eğitim tarzı ile açıklanmaktadır.

Nazır, (2018) çalışmasında akran zorbalığının boyutlarının anlaşılabilmesi ve zorbalığa taraf olan öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerini araştırmak için Keşmir’deki liselerde öğrenim gören 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşan 501 erkek, 502 kadın olmak üzere toplam 1003 öğrencinin katıldığı çalışmada, akran zorbalığının yaygınlığı, kapsamı ve niteliği hakkında betimsel bir çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; örneklem grubundaki öğrencilerden % 25.8’inin yaygın zorbalık türü olan sözel zorbalığa maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaşıkçı, (2018) ergenlerin akran zorbalığıyla baş ederken kullanmış oldukları başa çıkma stratejileri ile öz düzenleme becerileri ve bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi araştırmış, lise öğrencilerinin öz düzenleme becerileri ile bilişsel çarpıtmalarının zorba davranışlara karşı kullandıkları stratejileri anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Ünal, (2019); Ergenlerin zorbalığa başvurma durumlarının aile işlevselliği ergenin özellikleri ve sosyo demografik özelliklere göre değişimini incelemek için özel bir lisede öğrenim gören 343 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada ergenin zorba davranışlarını etkileyen en önemli nedenin anne-babanın mesleği olduğu, ebeveynleri memur olan öğrencilerin daha fazla zorba davranışlar sergilediği sonucuna ulaşmıştır.

Bilgiç, (2021); lise düzeyinde öğrenim gören 9 ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 400 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada; akran zorbalığında mağdur statüsündeki lise öğrencilerinin bilişsel esneklikleri ile bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Meslek liselerinde okuyan, ders başarısı düşük ve arkadaşlık ilişkileri iyi olmayan öğrenciler daha fazla mağdur olmaktadır. Akademik başarısı yüksek ve iyi arkadaşlık ilişkileri kurabilmiş öğrencilerin bilişsel esnekliklerinin yüksek olduğu, mağdur konumundaki ergenlerin ise uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerini daha fazla kullandıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Karaaslan (2022) gençlerin bildirdiği ebeveyn tutumları ile sosyal kaygı arasındaki bağlantıyı araştırmıştır. Araştırmaya göre, sosyal kaygı düzeyleri katılımcıların cinsiyetine bağlı olarak değişmiş ve ebeveynlerini aşırı koruyucu olarak görenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Kadınların sosyal kaygı düzeyleri de erkeklerden daha yüksektir.

Wu ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan araştırmaya zorbalığa maruz kalmış kişilerde benlik saygısı ve sosyal kaygı arasındaki bağlantılar incelenmiştir. Toplam 4790 lise öğrencisini kapsayan araştırmanın sonuçları, sosyal kaygı düzeylerinin insanlar üzerinde zararlı bir etkisi olduğunu ve öz saygıyı düşürdüğünü göstermiştir.

Haspolat ve Kaan (2017) tarafından yapılan araştırmada sosyal kaygı, benlik saygısı ve algılanan beden imajı arasındaki bağlantılar incelenmiştir. Benlik saygısı ve sosyal kaygı arasında negatif bir korelasyon olduğu 750 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada gösterilmiş ve düşük benlik saygısına sahip olanların sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Del Giudice (2019) bağlanma stillerinde cinsiyet farklılıklarının nasıl olduğunu araştırmış ve cinsiyete özgü bağlanma konumlarını ve bağlanmanın insanlarda bebeklikten itibaren oluştuğunu keşfetmiştir. Ayrıca, insanların bağlanma türlerini belirleyen şeyin sosyokültürel farklılıklar olduğu gösterilmiştir.

Araştırmalarda genellikle akran baskısının ve sosyal kaygının genellikle bir arada ele alınmadığı ve başka değişkenlerle ilişkilerinin ele alındığı görölmektedir. Bu araştırmada ise bu iki değişken birlikte ele alınmış ve ergenliğin ilk adımlarının atıldığı ortaokul öğrencileri ile çalışılırken okul yöneticiliği bağlamında bir bakışla değerlendirilmiştir. Bu yönü itibariyle çalışma diğer çalışmalardan farklı ve özgün özelliği ile ön plana çıkmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde “araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi” yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel olarak ilişkisel tarama deseninde yapılmıştır. Tarama modelleri, “geçmişte veya hali hazırda mevcut olan bir durumu (olay, kişi, nesne) kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2016). İlişkisel tarama modeli ise iki farklı konunun birbiri ile ilişkisinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalardır (Karasar, 2016).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023-2024 Eğitim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi ortaokullarda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Evrende yaklaşık 6218 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada örneklem olarak bu öğrencilerden 302 öğrenciye “Kolay ulaşılabilir örnekleme” yöntemiyle ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerine göre dağılımları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kız	165	54,6
	Erkek	137	45,4
Yaş	10	42	13,9
	11	77	25,5
	12	83	27,5
	13	66	21,9
	14	34	11,3
Sınıf düzeyi	5. sınıf	61	20,2
	6. sınıf	83	27,5
	7. sınıf	85	28,1
	8. sınıf	73	24,2
Akran baskına maruz kalma durumu	Hayır	266	88,1
	Evet	36	11,9
Sosyal Kaygı düzeyi	Az	112	37,1
	Orta	154	51,0
	Yüksek	36	11,9

Tablo 3.1’de araştırmaya gönüllü olarak katılan ortaokul öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin % 54,6’sı kızlardan, % 45,4’ü erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş olarak dağılımları % 27,5’i 12 yaşında, % 25,5’i 11 yaşında, % 21,9’u 13 yaşında, % 13,9’u 10 yaşında ve % 11,3’ü 14 yaşındakilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin % 28,1’i 7. Sınıf, % 27,5’i 6. Sınıf, % 24,2’i 8. Sınıflarda ve % 20,2’i 5. Sınıflarda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin % 88,1’i akran baskısına maruz kalmadığını belirtirken % 11,9’u akran baskısına maruz kaldığını belirtmektedir. Öğrencilerin % 51,0’i orta düzeyde sosyal kaygı yaşarken % 37,1’i az ve % 11,9’u yüksek düzeyde sosyal kaygı yaşadığını belirtmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı; üç bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk kısmında öğretmen ve usta öğreticilerin genel bilgileri içeren a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Sınıf, d) Akran baskısına maruz kalma ve e) Sosyal kaygı düzeyi olmak üzere 5 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin akran zorbalıklarını ölçmek için Kutlu ve Aydın (2010) çalışmalarında geliştirilen Akran Zorbalığı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 19 madde ve 2 boyuttan oluşmaktadır.

Nötr Maddeler: 2, 4, 7, 15; Kurban olma maddeleri: 1, 3, 6, 8, 9, 10, 13, 16; Zorbalık maddeleri: 5, 12,14, 17, 18, 19 şeklindedir. Ölçek beşli likert tipinde bir ölçek olup seçenekler: 1- Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Karasızım, 4- Katılıyorum, 5- Tümüyle Katılıyorum şeklindedir.

Üçüncü bölümde öğrencilerin sosyal kaygılarını ölçmek için Aydın ve Tekinsav-Sütçü (2007) çalışmasında geliştirilen Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 22 madde ve 3 boyuttan oluşmaktadır. ODK: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu: 6, 8, 9, 12, 14, 17, 18; Y-SKHD: Yeni Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyma: 15, 19, 20, 21, 22 ve G-SKHD: Genel Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyma: 1, 3, 4, 5, 10, 13 şeklindedir.

Ölçek beşli likert tipinde bir ölçek olup seçenekler:

1= Hiçbir zaman

2= Nadiren

3= Bazen

4= Genellikle

5=Her zaman şeklindedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce ölçeği geliştiren Kutlu ve Aydın (2010)'a email gönderilerek çalışmada kullanılmak üzere ölçek kullanım izni talep edilmiştir. Veri toplanacak yerin okullar olmasından dolayı araştırma izni için MEB web sitesi üzerinden başvuru yapılmış ve evraklar enstitüye verilerek izin alma süreci başlatılmıştır. Araştırma izni verilince ölçekler çoğaltılarak veri toplanacak okullara gidilmiştir. Okul yöneticilerine alınan izin gösterilerek çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Sınıflara girilerek gönüllük esasına dayalı araştırmaya destek verecek öğrencilere ailenin iznin vereceği form ile birlikte ölçekler dağıtılmıştır. Aileleri izin veren öğrencilerin aileleri izin verdikten sonra ölçekleri doldurmaları ve bir gün sonra veli izin belgesi ve doldurulmuş ölçeklerin toplanacağı açıklanmıştır. Ertesi gün okullara gidilerek ilgili sınıflara girilerek doldurulan ölçekler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analiz sürecinde öğrencilerden toplanan veriler SPSS 25 istatistik programına aktarılmıştır. Bu çalışmada toplanan verilerin güvenilirlik testi Cronbach's Alpha testiyle yapılmış ölçek ve alt boyutlarının Alpha güvenilirlik katsayısının ,762 ile 829 arasında olduğu ve yüksek güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Verilerin normal dağılım analizine basıklık ve çarpıklık testiyle bakılmış ve bulgular Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2. *Verilerin Normal Dağılım Analizi Sonuçları*

	Basıklık (Kurtosis) Değeri	Çarpıklık (Skewness) Değeri
Kurban olma boyutu	1,428	1,788
Zorbalık boyutu	1,399	1,751
Genel akran zorbalığı algıları	1,720	1,893
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu boyutu (ODK)	-,725	,591
Yeni Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyma (Y-SKHD)	-,417	,659
Genel Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyma (G-SKHD)	-,753	,033
Genel sosyal kaygı düzeyi	-,258	,499

Tablo 3.2’de verilerin normallik analizi için yapılan basklık ve çarpıklık tstleri sonuçları görülmektedir. Ölçek verilerinin “Basıklık ve Çarpıklık” değerleri $-+2$ aralığında olduğu görülmektedir. George ve Mallaery (2010) çarpıklık ve basıklık katsayılarının $-2, +2$ arasındaki dağılımları normal dağılım olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Buna göre veriler normal dağılım göstermektedir. Ve analizlerde parametrik testler kullanılmalıdır.

Anlamlılık değeri, ,05 olarak kabul edilmiştir. Analizlerde frekans, ortalama, standart sapma ve yüzde analizleri ile “Bağımsız Örneklem T” testi ve “tek yönlü varyans analizi” ile Post Hoc Tukey HSD analizi kullanılmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında puan aralıkları şöyle kabul edilmiştir:

1.00 - 1.80	Çok düşük
1.81 - 2.60	Düşük
2.61 - 3.40	Orta
3.41 - 4.20	Yüksek
4.21 – 5.00	Çok yüksek

Araştırmada parametrik analizlerden t testi, varyans analizi ve TUKEY testleri ile ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında yukarıdaki aralıklar dikkate alınmıştır. Analiz sonuçları tablolarla verilmiş ve tablo açıklamaları tablo altında verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analiziyle ulaşılan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları ne düzeydedir?” şeklindedir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarına ilişkin analizlerde elde edilen bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algıları

	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	Düzeyi
Kurban olma boyutu	302	1,58	,79	Çok düşük
Zorbalık boyutu	302	1,17	,50	Çok düşük
Genel akran zorbalığı algıları	302	1,41	,56	Çok düşük

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının kurban olma boyutunda ($\bar{X}=1,58$) ortalamayla “Çok düşük”, zorbalık boyutunda ($\bar{X}=1,17$) ortalamayla “Çok düşük” ve genel akran zorbalığı algılarının ($\bar{X}=1,41$) ortalamayla “Çok düşük” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının bütün boyutlarda ve genel olarak Çok düşük düzeydedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algıları ne düzeydedir?” şeklindedir. Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarına ilişkin sonuçlar Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Sosyal Kaygı Düzeylerine İlişkin Algıları

	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	Düzeyi
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu boyutu (ODK)	302	2,27	,97	Düşük
Yeni Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyuma (Y-SKHD)	302	2,16	,98	Düşük
Genel Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyuma (G-SKHD)	302	2,65	,95	Orta
Genel sosyal kaygı düzeyi	302	2,64	,73	Orta

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algıları ODK boyutunda ($\bar{X}=2,27$) ortalamayla “Düşük”, Y-SKHD boyutunda ($\bar{X}=2,16$) ortalamayla “Düşük”, G-SKHD boyutunda ($\bar{X}=2,65$) ortalamayla “Orta” ve Genel sosyal kaygı düzeyi ($\bar{X}=2,64$) ortalamayla “Orta” düzeydedir. Bulgular ODK ve Y-SKHD boyutları algılarının düşük olduğu ancak G-SKHD ve genel sosyal kaygı düzeylerinin ise “Orta” düzeyde olduğu söylenebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Sınıf, d) Akran baskısına maruz kalma ve e) Sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının cinsiyete göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kurban olma boyutu	Kız	165	1,51	,68	-1,66	,09
	Erkek	137	1,67	,89		
Zorbalık boyutu	Kız	165	1,13	,40	-1,31	,19
	Erkek	137	1,21	,60		
Genel akran zorbalığı algıları	Kız	165	1,35	,49	-1,82	,06
	Erkek	137	1,47	,64		

* $p<0,05$

Tablo 4.3’te öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre kurban olma boyutunda ($t=-1,66$; $p>0,05$), zorbalık boyutunda ($t=-1,31$; $p>0,05$) ve genel akran zorbalığı algılarının ($t=-1,82$; $p>0,05$) anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre farklı olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının yaşlarına göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları

	Yaş	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Kurban olma boyutu	10	42	1,49	,73	1,87	,11	-
	11	77	1,49	,63			
	12	83	1,77	,93			
	13	66	1,62	,90			
	14	34	1,43	,46			
Zorbalık boyutu	10	42	1,07	,29	1,84	,12	-
	11	77	1,11	,44			
	12	83	1,29	,70			
	13	66	1,16	,40			
	14	34	1,15	,40			
Genel akran zorbalığı algıları	10	42	1,31	,48	2,09	,05	-
	11	77	1,33	,46			
	12	83	1,56	,70			
	13	66	1,43	,58			
	14	34	1,31	,37			
*p<0,05	1. 10 yaş	2. 11 yaş	3. 12 yaş	4. 13 yaş	5. 14 yaş		

Tablo 4.4'te öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının yaşlarına göre kurban olma boyutunda ($F=1,87$; $p>0,05$), zorbalık boyutunda ($F=1,84$; $p>0,05$) ve genel akran zorbalığı algılarının ($F=2,09$; $p>0,05$) farklılık göstermemektedir. Bulgular öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının yaşlarına göre farklılaşmadığı ve benzerlikler gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Sınıf Seviyelerine Göre Analiz Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Kurban olma boyutu	5. sınıf	61	1,64	,85	3,54	,01*	7-8
	6. sınıf	83	1,58	,71			
	7. sınıf	85	1,76	,95			
	8. sınıf	73	1,36	,53			
Zorbalık boyutu	5. sınıf	61	1,08	,36	1,76	,15	-
	6. sınıf	83	1,15	,48			
	7. sınıf	85	1,27	,66			
	8. sınıf	73	1,16	,39			
Genel akran zorbalığı algıları	5. sınıf	61	1,40	,55	3,26	,02*	7-8
	6. sınıf	83	1,39	,52			
	7. sınıf	85	1,55	,69			
	8. sınıf	73	1,27	,42			
*p<0,05	1. 5. sınıf	2. 6. sınıf	3. 7. sınıf	4. 8. sınıf			

Tablo 4.5'te öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre zorbalık boyutunda ($F=1,76$; $p>0,05$) farklılık göstermez iken kurban olma boyutunda ($F=3,54$; $p<0,05$), ve genel akran zorbalığı algılarının ($F=3,26$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Yapılan post Hoc TUKEY analiz sonucunda kurban olma boyutuyla genel akran zorbalığında farkın 7 sınıf öğrencileri ile 8. Sınıf öğrencileri arasında ve 7. Sınıf öğrencileri lehine farklılık vardır. Genel akran zorbalığında ise farkın 7 sınıf öğrencileri ile 8. Sınıf öğrencileri arasında ve 7. Sınıf öğrencileri lehine farklılık olduğu görülmemektedir.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalma durumuna göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Akran Baskısına Maruz Kalmaya Göre Analiz Sonuçları

	Akran Baskısı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kurban olma boyutu	Hayır	266	1,45	,63	-5,38	,00*
	Evet	36	2,61	,93		
Zorbalık boyutu	Hayır	266	1,12	,38	-5,29	,00*
	Evet	36	1,57	,93		
Genel akran zorbalığı algıları	Hayır	266	1,31	,48	-5,75	,00*
	Evet	36	2,17	,84		

* $p<0,05$

Tablo 4.6'da öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre kurban olma boyutunda ($t=-5,38$; $p<0,05$), zorbalık boyutunda ($t=-5,29$; $p<0,05$) ve genel akran zorbalığı algılarının ($t=-5,75$; $p<0,05$) anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre akran baskısına maruz kaldığını belirtenlerde daha yüksektir.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeyine göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Akran Zorbalığına İlişkin Algılarının Sosyal Kaygı Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları

	Sosyal kaygı düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Kurban olma boyutu	Az	112	1,37	,66	6,53	,00*	1-2; 1-3; 2-3
	Orta	154	1,64	,75			
	Yüksek	36	2,05	,96			
Zorbalık boyutu	Az	112	1,08	,30	3,20	,04*	1-3
	Orta	154	1,22	,59			
	Yüksek	36	1,27	,59			
Genel akran zorbalığı algıları	Az	112	1,24	,40	6,22	,00*	1-2; 1-3; 2-3
	Orta	154	1,46	,59			
	Yüksek	36	1,71	,71			

*p<0,05   1. Az   2. Orta   3. Yüksek

Tablo 4.7’de öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerine göre kurban olma boyutunda ($F=6,53$; $p<0,05$), zorbalık boyutunda ($F=3,20$; $p<0,05$) ve genel akran zorbalığı algılarının ($F=6,22$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Yapılan post Hoc TUKEY analiz sonucunda kurban olma boyutunda sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta düzeyde ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılık olduğu görülmüştür. Zorbalık boyutunda sosyal kaygı düzeyi az olanlarla yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılık olduğu görülmüştür. Genel akran zorbalığı algı düzeylerinde sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta düzeyde ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılık olduğu görülmüştür.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Sınıf, d) Akran baskısına maruz kalma ve e) Sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının cinsiyete göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s	t	p																														
ODK	Kız	165	2,37	,94	1,76	,07																														
	Erkek	137	2,15	,94			Y-SKHD	Kız	165	2,24	,98	1,44	,14	Erkek	137	2,08	,90	G-SKHD	Kız	165	2,71	,95	1,07	,28	Erkek	137	2,59	,94	Genel sosyal kaygı düzeyi	Kız	165	2,71	,76	1,76	,07	Erkek
Y-SKHD	Kız	165	2,24	,98	1,44	,14																														
	Erkek	137	2,08	,90			G-SKHD	Kız	165	2,71	,95	1,07	,28	Erkek	137	2,59	,94	Genel sosyal kaygı düzeyi	Kız	165	2,71	,76	1,76	,07	Erkek	137	2,56	,68								
G-SKHD	Kız	165	2,71	,95	1,07	,28																														
	Erkek	137	2,59	,94			Genel sosyal kaygı düzeyi	Kız	165	2,71	,76	1,76	,07	Erkek	137	2,56	,68																			
Genel sosyal kaygı düzeyi	Kız	165	2,71	,76	1,76	,07																														
	Erkek	137	2,56	,68																																

*p<0,05

Tablo 4.8’de öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre ODK boyutunda ($t=1,76$; $p>0,05$), Y-SKHD boyutunda ($t=1,44$; $p>0,05$), G-SKHD boyutunda ($t=1,07$; $p>0,05$) ve Genel sosyal kaygı düzeyinde ($t=1,76$; $p>0,05$) farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre bütün boyutlarda ve genel olarak farklılık göstermediği söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının yaşlarına göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları

	Yaş	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark																																												
ODK	10	42	1,99	,87	1,24	,29	-																																												
	11	77	2,19	,91																																															
	12	83	2,34	,93																																															
	13	66	2,44	,97																																															
	14	34	2,32	,99				Y-SKHD	10	42	1,98	,93	,96	,42	-	11	77	2,13	,91	12	83	2,28	,95	13	66	2,25	,98	14	34	2,04	,84	G-SKHD	10	42	2,68	,76	,82	,51	-	11	77	2,66	,88	12	83	2,75	,95	13	66	2,65	,93
Y-SKHD	10	42	1,98	,93	,96	,42	-																																												
	11	77	2,13	,91																																															
	12	83	2,28	,95																																															
	13	66	2,25	,98																																															
	14	34	2,04	,84				G-SKHD	10	42	2,68	,76	,82	,51	-	11	77	2,66	,88	12	83	2,75	,95	13	66	2,65	,93	14	34	2,40	,87																				
G-SKHD	10	42	2,68	,76	,82	,51	-																																												
	11	77	2,66	,88																																															
	12	83	2,75	,95																																															
	13	66	2,65	,93																																															
	14	34	2,40	,87																																															

(Devamı arkadadır)

Tablo 4.9. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları (Devamı)

	Yaş	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Genel sosyal kaygı düzeyi	10	42	2,54	,56	,68	,60	-
	11	77	2,62	,64			
	12	83	2,72	,81			
	13	66	2,70	,85			
	14	34	2,54	,61			
* <i>p</i> <0,05	1. 10 yaş	2. 11 yaş	3. 12 yaş	4. 13 yaş	5. 14 yaş		

Tablo 4.9’da öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının yaşlarına göre ODK boyutunda ($F=1,24$; $p>0,05$), Y-SKHD boyutunda ($F=,96$; $p>0,05$), G-SKHD boyutunda ($F=,82$; $p>0,05$) ve Genel sosyal kaygı düzeyinde ($F=,68$; $p>0,05$) farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının yaşlarına göre bütün boyutlarda ve genel olarak farklılık göstermemiştir.

Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Sınıf Seviyelerine Göre Analiz Sonuçları

	Sınıf	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
ODK	5. sınıf	61	1,97	,86	2,03	,10	-
	6. sınıf	83	2,39	,97			
	7. sınıf	85	2,28	,96			
	8. sınıf	73	2,38	,95			
Y-SKHD	5. sınıf	61	2,07	,86	,66	,57	-
	6. sınıf	83	2,24	,95			
	7. sınıf	85	2,10	,92			
	8. sınıf	73	2,24	,93			
G-SKHD	5. sınıf	61	2,78	,80	2,68	,04*	6-7
	6. sınıf	83	2,82	,88			
	7. sınıf	85	2,44	,98			
	8. sınıf	73	2,61	,95			
Genel sosyal kaygı düzeyi	5. sınıf	61	2,57	,58	1,22	,30	-
	6. sınıf	83	2,76	,67			
	7. sınıf	85	2,57	,80			
	8. sınıf	73	2,67	,81			
* <i>p</i> <0,05	1. 5. sınıf	2. 6. sınıf	3. 7. sınıf	4. 8. sınıf			

Tablo 4.10’da öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre ODK boyutunda ($F=2,03$; $p>0,05$), Y-SKHD boyutunda ($F=,66$; $p>0,05$) ve Genel sosyal kaygı düzeyinde ($F=1,22$ $p>0,05$) farklılık görülmediği ancak G-SKHD boyutunda

($F=2,68$; $p>0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. G-SKHD boyutunda fark olan gruplar için yapılan Post Hoc Tukey analizinde farkın 6. Sınıf öğrencileri ile 7. Sınıf öğrencileri arasında olduğu ve 6. Sınıf öğrencileri lehine yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalma durumuna göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Akran Baskısına Maruz Kalmaya Göre Analiz Sonuçları

	Akran Baskısı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ODK	Hayır	266	2,13	,51	-5,36	,00*
	Evet	36	3,31	,93		
Y-SKHD	Hayır	266	2,07	,94	-4,71	,00*
	Evet	36	2,87	,97		
G-SKHD	Hayır	266	2,57	,93	-4,16	,00*
	Evet	36	3,26	,86		
Genel sosyal kaygı düzeyi	Hayır	266	2,56	,69	-5,50	,00*
	Evet	36	3,25	,69		

* $p<0,05$

Tablo 4.11’de öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre ODK boyutunda ($t=-5,36$; $p<0,05$), Y-SKHD boyutunda ($t=-4,71$; $p<0,05$), G-SKHD boyutunda ($t=-4,16$; $p<0,05$) ve Genel sosyal kaygı düzeyinde ($t=-5,50$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde bütün boyutlar ve genel olarak akran baskısına maruz kalanları ortalaması kalmayanlardan daha yüksektir.

Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeyine göre analizine ilişkin sonuçlar Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Sosyal Kaygı Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları

	Sosyal kaygı düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
ODK	Az	112	1,87	,91	6,33	,00*	1-2; 1-3
	Orta	154	2,44	,95			
	Yüksek	36	2,81	,97			
Y-SKHD	Az	112	1,83	,84	6,50	,00*	1-2; 1-3
	Orta	154	2,31	,95			
	Yüksek	36	2,60	,90			
G-SKHD	Az	112	2,27	,90	7,03	,00*	1-2; 1-3
	Orta	154	2,84	,85			
	Yüksek	36	3,06	,98			

(Devamı arkadadır)

Tablo 4.12. Öğrencilerin Sosyal Kaygılarına İlişkin Algılarının Sosyal Kaygı Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları (Devamı)

	Sosyal kaygı düzeyi	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Genel sosyal kaygı düzeyi	Az	112	2,35	,63	7,74	,00*	1-2; 1-3
	Orta	154	2,76	,66			
	Yüksek	36	3,04	,95			
*p<0,05	1. Az	2. Orta	3. Yüksek				

Tablo 4.12’de öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerine göre ODK boyutunda ($F=6,33$; $p<0,05$), Y-SKHD boyutunda ($F=6,50$; $p<0,05$), G-SKHD boyutunda ($F=7,03$; $p<0,05$), Genel sosyal kaygı düzeyinde ($F=7,74$; $p<0,05$) farklılık görülmektedir. Farkın bütün boyutlarda ve genel olarak sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine yüksektir. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeyleri arttıkça yükseldiği söylenebilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkisi var mıdır?” şeklindedir.

Öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkisine ilişkin sonuçlar Tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasında İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Kurban olma boyutu	Zorbalık boyutu	Genel akran zorbalığı algıları
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu boyutu (ODK)	r	,438**	,112	,391**
	p	,000	,051	,000
	n	302	302	302
Yeni Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyuma (Y-SKHD)	r	,354**	,123*	,328**
	p	,000	,033	,000
	n	302	302	302
Genel Sosyal Durumlarda Korku ve Huzursuzluk Duyuma (G-SKHD)	r	,328**	-,034	,248**
	p	,000	,559	,000
	n	302	302	302
Genel sosyal kaygı düzeyi	r	,407**	,051	,343**
	p	,000	,381	,000
	n	302	302	302

**p>0,01

*p>0,05

Tablo 4.13'te öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişki düzeyine ilişkin Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonucunda öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,343$; $p<,01$). Bulgulara göre öğrencilerin akran zorbalığı algıları arttıkça sosyal kaygı düzeyleri de artmaktadır. Farklı bir ifade ile öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri arttıkça akran zorbalığı algıları da artmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişki bulunduğu söylenebilir.

Olumsuz değerlendirilme korkusu boyutuyla kurban olma boyutu arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki ($r=,438$; $p<,01$); zorbalık boyutu arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki ($r=,112$; $p<,01$); genel akran zorbalığı algıları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,391$; $p<,01$).

Yeni sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma boyutuyla kurban olma boyutu arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu ($r=,354$; $p<,01$); zorbalık boyutu arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu ($r=,123$; $p<,01$); genel akran zorbalığı algıları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,328$; $p<,01$).

Genel sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma boyutuyla kurban olma boyutu arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki ($r=,328$; $p<,01$); zorbalık boyutu arasında anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki ($r=-,034$; $p<,01$); genel akran zorbalığı algıları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,248$; $p<,01$).

Genel sosyal kaygı düzeyiyle kurban olma boyutu arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki ($r=,407$; $p<,01$); zorbalık boyutu arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,051$; $p<,01$); genel akran zorbalığı algıları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,343$; $p<,01$).

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının kurban olma boyutu, zorbalık boyutu ve genel akran zorbalığı algılarının “Çok düşük” düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının çok düşük düzeyde olması öğrenciler, eğitim kurumları ve aileler açısından da olumlu bir durumdur. Öğrencilerin sosyal ve kişilik gelişimleri, okul yönetimleri ve öğretmenlerin işlerini daha rahat yapmaları ve disiplin sorunlarının az olması bakımından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Olweus ve Limber (2010) ve Gökler (2009) çalışmalarında akran zorbalığının öğrencilerin gelişimlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Araştırmada akran zorbalığının çok düşük düzeyde çıkması oldukça olumlu bir gelişmedir.

Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarının olumsuz değerlendirilme korkusu boyutu (ODK) ve yeni sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma (Y-SKHD) boyutlarında çok düşük düzeyde olduğu görülürken genel sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma (G-SKHD) boyutuyla genel sosyal kaygı düzeyinde ise orta düzeydedir. Öğrencilerin genel sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma ile genel sosyal kaygı düzeylerinde sosyal kaygı düzeylerinin orta düzeyde olması olağan bir durum olarak değerlendirilmekle birlikte okul yönetimleri açısından bu konuda daha dikkatli olunması ve tedbirler alınması bakımından önemlidir. Sosyal kaygı ergenler düşük akademik performans, depresyon ve madde kullanımı gibi olumsuzluklara neden olabileceği belirtilmektedir (Inderbitzen-Nolan ve Walters, 2000). Bu tür risk ve olumsuzluklarla karşılaşılmasını için aile ve okul yönetimlerinin bu konularda duyarlı olmaları ve tedbirler almaları son derece önemlidir.

Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermez iken sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre kurban olma boyutuyla genel akran zorbalığında 7 sınıf öğrencileri ile 8. Sınıf öğrencileri arasında farklılık görüldüğü ve 7. Sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgu 8. Sınıf öğrencilerinin akran baskı algısı en düşük düzeyde iken 7. Sınıf öğrencilerin akran zorbalığını kurban olma ve genel olarak daha yüksek hissettikleri görülmüştür. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre kurban olma ve zorbalık boyutlarıyla genel akran zorbalığı algılarının akran

baskısına maruz kalmaya göre akran baskısına maruz kaldığını belirtenlerde daha yüksektir. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerinin kurban olma, zorbalık boyutlarıyla genel akran zorbalığı algılarında sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta düzeyde ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılık olduğu görülmüştür. Bulgulara göre öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeyleri arttıkça yükseldiği söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermediği ancak sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sınıf seviyelerine göre G-SKHD boyutunda 6. Sınıf öğrencileri ile 7. Sınıf öğrencileri arasında olduğu ve 6. Sınıf öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının akran baskısına maruz kalmaya göre bütün boyutlar ve genel olarak akran baskısına maruz kalanların ortalaması kalmayanlardan daha yüksektir. Akran baskısına maruz kalanların sosyal kaygılarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeylerine göre bütün boyutlarda ve genel olarak sosyal kaygı düzeyi az olanlarla orta ve yüksek olanlar arasında ve sosyal kaygı düzeyi yüksek olanlar lehine yüksektir. Öğrencilerin sosyal kaygılarına ilişkin algılarının sosyal kaygı düzeyleri arttıkça yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişki düzeyine ilişkin Pearson korelasyon analizi sonucunda öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre öğrencilerin akran zorbalığı algıları arttıkça sosyal kaygı düzeyleri de artmaktadır. Farklı bir ifade ile öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri arttıkça akran zorbalığı algıları da artmaktadır.

5.2. Öneriler

1. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algıları çok düşük düzeyindedir. Bunun daha da düşürülmesi ve yok edilmesine yönelik olarak rehberlik ve bilinçlendirme çalışmaları, gözlem ve okul dışı takip gibi çalışmalar yapılabilir.
2. Genel sosyal durumlarda korku ve huzursuzluk duyma ile ilgili öğrenci kaygılarının azaltılmasına yönelik okul rehberlik servisinden destek alınarak düşürülmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

3. Öğrencilerin genel sosyal kaygı düzeyinin orta düzeyden daha düşük seviyelere düşürülmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik rehberlik ve destekleyici çalışmalar yapılabilir.
4. Öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin algılarının sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeylerine göre farklılık göstermesinin nedenleri derinlemesine araştırılabilir.
5. Öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerine ilişkin algılarının sınıf, akran baskısına maruz kalma ve sosyal kaygı düzeyine göre farklılık durumu nitel olarak araştırılabilir.
6. Öğrencilerin akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişki düzeyi nitel olarak derinlemesine görüşme ile araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Antony, M. M., & Swinson, R. P. (2000). *The shyness & social anxiety workbook: Proven techniques for overcoming your fears*. New Harbinger.
- Arcus, D. (2002). School shooting fatalities and school corporal punishment: A look at the states. *Aggressive Behavior*, 28: 173-183. doi: 10.1002/ab.90020
- Beran, T., & Li, Q. (2005). Cyber-Harassment: A Study Of a New Method For and Behavior. *Journal of educational computing research*, 32(3), 265.
- Berger, K.S. (2007). Update on bullying at school: Science forgotten?. *Developmental Review*, 27: 90-126.
- Bilgiç, B.S. (2021) *Akran zorbalığına maruz kalan lise öğrencilerinin bilişsel esneklik ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Burnukara, P., & Uçanok, Z. (2012). İlk ve orta ergenlikte akran zorbalığı: Gerçekleştiği yerler ve bas etme yolları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(29), 68.
- Del Giudice, M. (2019). Sex differences in attachment styles. *Current Opinion in Psychology*, 25, 1-5.
- Delgado, I.; Oliva, A.; Sánchez-Queija, I. (2011). Apego a Los Iguales Durante La Adolescencia Ala Adult Ezemenrgente. *An.Psicol.*, 27, 155–163. <https://revistas.um.es/analesps/article/view/113581>.
- Erdur-Baker, Ö., & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (27).
- Gökçe, E., Erdem, A. (2017). *Etkili Öğretmenlik*. 12. Bölüm. Ankara: Aydan Matbaacılık.
- Gökkaya F., & Sütçü, S. T. (2020). Akran zorbalığının ortaokul öğrencileri arasındaki yaygınlığının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 40-54.,
- Gökler, R. (2009). Peer bullying in schools. *Journal of Human Sciences*, 6(2), 511- 537.
- Halgin, R. P., & Whitbourn, S. (2012). *Psychopathology: Clinical perspectives on psychological disorders*. Ravan.
- Hananı, A. A. (2018). *Filistin'de lise öğrencileri arasındaki akran zorbalığının incelenmesi*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Haspolat, N. K. & Kağan, M. (2017). Sosyal Fobinin Yordayıcıları Olarak Beden İmajı ve Benlik Saygısı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 139-152.

- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of suicide research*, 14(3), 206-221.
- Hortaçsu, N., Oral, A., & Yasak-Gültekin, Y. (1991). Factors affecting relationships of Turkish adolescents with parents and same-sex friends. *The Journal of Social Psychology*, 131 (3), 413-426.
- Inderbitzen-Nolan, H. M., & Walters, K. S. (2000). Social anxiety scale for adolescents: Normative data and further evidence of construct validity. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29, 360-371.
- Karaaslan, C. (2022). *Genç yetişkinlerin sosyal kaygıları ve algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkide çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısının aracılık rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi - kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel.
- Kaşıkcı, F. (2018). *Ergenlerde akran zorbalığı ile başa çıkma stratejileriyle bilişsel çarpıtmalar ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.497275)
- Katzelnick, D. J., Kobak, K. A., Deleire, T., Henk, H. J., Greist, J. H., Davidson, J. R., Schneier, F. R., Stein, M. B., & Helstad, C. P. (2001). Impact of generalized social anxiety disorder in managed care. *American Journal of Psychiatry*, 158(12), 1999-2007.
- Kaya, Z. (2011). *Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturma*. 12. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kessler, R.C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., & Merikangas, K.R. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593-602.
- Menesıni, E., Smith, P., Genta, M., Giannetti, E., Fonzi, A., Costabile, A. (1997). Cross national comparison of children's attitude toward bully/victim problems in school. *Aggressive Behaviour*, 23: 245-257.
- Ollendick, T. H., Vasey, M. W., & King, N. J. (2000). Operant conditioning influence in childhood anxiety. In M. W. Vasey & M. R. Dadds (Eds.), *The developmental psychopathology of anxiety* (pp. 231-252). Oxford University Press.
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current directions in psychological science*, 4(6), 196-200.

- Olweus, D., & Limber, S. P. (2010). Bullying in school: evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. *American journal of Orthopsychiatry*, 80(1), 124.
- Olweus, D., & Limber, S. P. (2010). Bullying in school: evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. *American journal of Orthopsychiatry*, 80(1), 124.
- Peters, D. K. (2012). Covert bullying: When do teachers recognize it? (Doctoral dissertation, Texas A&M University-Commerce).
- Pişkin, M. (2005). Bullying among high school students in Ankara, Turkey. 27th International School Psychology Associations. 13-17 July, Athens.
- Pişkin, M., Ayas, T. (2005). Lise öğrencileri arasında yaşanan akran zorbalığı olgusunun okul türü bakımından karşılaştırılması. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Marmara Üniversitesi. 21-23 Eylül, İstanbul.
- Rigby, K. (2002). New perspectives on bullying, London: Jessica Kingsley. *Journal of Educational Enquiry*
- Sabuncuoğlu, O., Ekinci, Ö., Bahadır, T., Akyuva, Y., Altınöz, E., & Berkem, M. (2006). Ergen öğrenciler arasında akran örselemesi ve depresyon belirtileriyle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 9, 27-35.
- Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2007). Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry: Behavioral Sciences, Clinical Psychiatry. Lippincott Williams & Wilkins.
- Scarpacı, R.T. (2006). Bullying: Effective strategies for its prevention. *Kappa Delta Pirecord*. 42: 170-174.
- Singleton, N., Bumpstead, R., O'Brien, M., Lee, A., & Meltzer, H. (2001). Psychiatric morbidity among adults living in private households, 2000. *International Review of Psychiatry*, 15(1-2), 65-73.
- Somerville, L.H., (2013). The teenage brain: sensitivity to social evaluation. *Curr. Dir. Psychol. Sci.* 22, 121–127.
- Spence, H. S., & Rapee, R. M. (2004). The etiology of social phobia: Empirical evidence and an initial model. *Clinical Psychology Review*, 24(7), 737-767.
- Ünal, N. (2019). *Akran zorbalığı ile ergenlerin algıladıkları aile işlevselliğinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünalnı, M., & Şahin, R. (2012). Şiddete yönelik tutum ve okul zorbalığı. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 1(1), 63-71.

- Wittchen, H.-U., Stein, M. B., & Kessler, R. C. (1999). Social fears and social phobia in a community sample of adolescents and young adults: Prevalence, risk factors, and comorbidity. *Psychological Medicine*, 29, 309-323.
- Wu, L., Zhang, D., Cheng, G., & Hu, T. (2018). Bullying and Social Anxiety in Chinese Children: Moderating Roles of Trait Resilience and Psychological Suzhi. *Child Abuse & Neglect*, 76, 204-215
- Yıldırım, İ. (2017). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yoon, J.S. (2004). Predicting teacher interventions in bullying situations. *Education and Treatment of Children*, 27: 37-45.

EKLER

Ek 1: Denizli il Millî Eğitim Müdürlüğü Veri Toplama İzin Onayı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-88520029
Konu : Anket Uygulama İzni

31/10/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 13.10.2023 tarihli ve 433993 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Muhammet YAĞIZ, "Okul Yöneticiliği Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı İlişkisinin İncelenmesi" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Pamukkale ilçesinde bulunan resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Emre ÇALIŞKAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
31/10/2023
Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:
1-Anket Formları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ.
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258) 234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksaron.meb.gov.tr/adresinden> 198d-60f1-300a-a128-12hh kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Ölçek Kullanım İzinleri

Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>

Ölçek Kullanım İzni Hakkında

2 ileti

Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>
Alıcı: arzu.aydin@mersin.edu.tr

2 Mayıs 2023 12:48

Değerli Hocam İyi Günler Dilerim.

Ben Muhammet YAĞIZ, Denizli Hacı Yılmaz Emine URHAN Anadolu İmam Hatip Lisesi okul müdürüyüm, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Yönetimi alanında tezsiz yüksek lisans yapmaktayım. Yapacağım proje çalışmasında "**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AKRAN ZORBALIĞININ SOSYAL KAYGI VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**" çalışmamda ergenler için sosyal kaygı ölçeğinizi izninizle kullanmak istemekteyim. Destekleriniz için şimdiden teşekkürlerimi sizlere sunarım.

Arzu AYDIN arzu.aydin <arzu.aydin@mersin.edu.tr>
Alıcı: Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>

3 Mayıs 2023 15:31

Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

Prof. Dr. Arzu Aydın
Mersin Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Psikoloji Bölümü

Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>, 2 May 2023 Sal, 12:48 tarihinde şunu yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>

Ölçek Kullanım İzni Hakkında

2 İlet

Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>
Alıcı: funda.kutlu@gmail.com

2 Mayıs 2023 12:50

Ben Muhammet YAĞIZ, Denizli Hacı Yılmaz Emine URHAN Anadolu İmam Hatip Lisesi okul müdürüyüm. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Yönetimi alanında tezsiz yüksek lisans yapmaktayım, Yapacağım proje çalışmamda "ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AKRAN ZORBALIĞININ SOSYAL KAYGI VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ" çalışmamda akran zorbalığı ölçeğinizi izninizle kullanmak istemekteyim. Destekleriniz için şimdiden teşekkürlerimi sizlere sunarım.

Funda Kutlu <funda.kutlu@gmail.com>
Alıcı: Muhammet YAĞIZ <myagiz20@gmail.com>

2 Mayıs 2023 14:04

Merhaba,

Ölçek 6.-7. sınıflarla çalışılmıştır. Bu nedenle amacınıza tam uygun mudur bilemiyorum. Çalışmak istediğiniz yaş grubu ile güvenilirlik-geçerlik çalışması yapılabilir, ancak ifadelerin yaş grubuna uygunluğu sizin tarafınızdan incelenmelidir. TOAD üzerinden ölçeğe ulaşabilirsiniz, Ayrıca doktora tezime Ulusal Tez Merkezinden ulaşarak uzun versiyonuna da bakabilirsiniz, Öğrencinin statüsünün belirlenmesi ile ilgili doktora tezime bakabilirsiniz,

Nötr Maddeler: 2, 4, 7, 15

Kurban olma maddeleri: 1, 3, 6, 8, 9, 10, 13, 16

Zorbalık maddeleri: 5, 12,14, 17, 18, 19

Zorba ve kurban boyutlarının ortalamaları ve standart sapmaları tüm katılımcılar için alınıp daha sonra örneğin zorba boyutunda ortalamadan 1 ss ve üstü olup kurban boyutunda ise ortalamanın 1 ss altı olanlar zorba olarak kodlanmaktadır. Kurban sınıflamasında da tersi geçerlidir. Her iki boyutta 1 ss üste olanlar zorba/kurban olmaktadır. Diğerleri yani iki boyutta da ort, altı kalanlar zorbalığa katılmayanlardır,

iyi çalışmalar dileğiyle

Ek 3: Ölçekler

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.432540

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Muhammet YAĞIZ tarafından yürütülen "Okul Yöneticiliği Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı İlişkisinin İncelenmesi." başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığımız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkına sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler: 12.10.2023

- Araştırmanın Amacı: Bu araştırma ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli Pamukkale ilçesindeki Resmi Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları akran zorbalığı ve sosyal kaygı düzeylerinin okul yönetimine olumlu olumsuz etkileri araştırılmaktadır.
- Araştırmanın İçeriği: Ortaokul öğrencilerindeki akran zorbalığı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması
- Araştırmanın Nedeni: Özgün araştırma Tez çalışması
- Araştırmanın Öngörülen Süresi (2023 Eylül Aralık):
- Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: 6000 Öğrenci
- Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Denizli Pamukkale Resmi Ortaokullar

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı: Muhammet YAĞIZ

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı: .....

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

Yürütücünün;
Adı Soyadı ve İmzası

(Varsa) Danışmanın;
Adı Soyadı ve İmzası

(Varsa) Diğer araştırmacıların;
Adı Soyadı ve İmzası

* Bilgilendirilmiş onam formu, **bütün araştırmacılar tarafından imzalanmalıdır.**

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.432570

Ek-1
Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Okul Yöneticiliği Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı İlişkisinin İncelenmesi" adıyla, 2023 Eylül-Aralık tarihleri arasında yapılacak bir yüksek lisans projesinin anket araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırma ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeylerinin kişisel özelliklerine göre durumunun tespit edilip ortaya konulması da amaçlanmıştır.

Araştırma Uygulaması: Anket şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılımıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Muhammet YAĞIZ

İletişim bilgileri : Karşıyaka Mahallesi 2439/1 Sokak No:1 Pamukkale-DENİZLİ

05079734880 myagiz20@gmail.com

Vellsii bulunduğum ..... sınıfı ..... numaralı öğrencisi .....
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.432570

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, Okul Yöneticiliği Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Akran Zorbalığı ile Sosyal Kaygı İlişkisinin İncelenmesi ” adıyla, Muhammet YAĞIZ tarafından 2023 Eylül-Aralık tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırma ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte öğrencilerin yaşadıkları akran zorbalığı ile sosyal kaygı düzeylerinin kişisel özelliklerine göre durumunun tespit edilip ortaya konulması da amaçlanmıştır

Araştırmanın Nedeni: O Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Pamukkale İlçe Milli Eğitime Bağlı Resmi Ortaokullar

Araştırma Uygulaması: Anket

Görüşme

Gözlem

O.....

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşıarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Muhammet YAĞIZ

İletişim bilgileri : Karşıyaka Mahallesi 2439/1 Sokak No:1 Pamukkale-DENİZLİ

05079734880 myagiz20@gmail.com

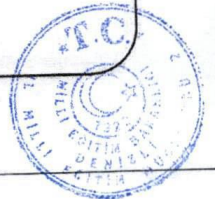
Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EKLER**Ek 1. Ölçek**

Sevgili öğrenciler

Bu bir test değildir. Soruların doğru ya da yanlış cevabı da yoktur. Bilimsel bir çalışmaya veri sağlamak amacıyla sizlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Veriler başka kurum ve kişilerle paylaşılmayacaktır. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi size göre en uygun biçimde lütfen işaretleyiniz.

Araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Muhammet YAĞIZ
Yüksek lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM: KİŞİSEL ÖZELLİKLER

- A) Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )
B) Yaşınız: .....
C) Sınıfınız: 5 ( ) 6 ( ) 7 ( ) 8 ( )
D) Akran baskısına maruz kalma: Evet ( ) Hayır ( )
E) Sosyal Kaygı düzeyiniz: Aş ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.432540

14

II. BÖLÜM: Akran Zorbalığı Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tümüyle Katılıyorum
1- Diğer çocuklar bana yumruk atar/vurur.	1	2	3	4	5
2- Şarkı söylemeyi severim.	1	2	3	4	5
3- Diğer çocuklar bana kızar/öfkelenir.	1	2	3	4	5
4- Müzik dinlemeyi severim.	1	2	3	4	5
5- Ben diğer çocuklara yumruk atarım/vururum.	1	2	3	4	5
6- Diğer çocuklar benim oyunumu bozar.	1	2	3	4	5
7- Film seyretmeyi severim.	1	2	3	4	5
8- Diğer çocuklar benim giysilerim ve/veya eşyalarımınla alay eder.	1	2	3	4	5
9- Diğer çocuklar beni tehdit eder.	1	2	3	4	5
10- Diğer çocuklar bana küfür eder.	1	2	3	4	5
11- Arkadaşlarıma espri yapmayı severim.	1	2	3	4	5
12- Diğer çocukları istediklerimi yaptırmak için tehdit ederim.	1	2	3	4	5
13- Diğer çocuklar beni oynadıkları oyuna katmazlar.	1	2	3	4	5
14- Diğer çocuklara küfür ederim.	1	2	3	4	5
15- Sınıf aktivitelerine katılmayı severim.	1	2	3	4	5
16- Diğer çocuklar beni iter/çelme takar.	1	2	3	4	5
17- Kavga çıkarırım.	1	2	3	4	5
18- Diğer çocuklara kötü adlar takarım.	1	2	3	4	5
19- Diğer çocukları iterim/çelme takarım.	1	2	3	4	5

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

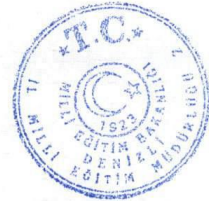

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.4325#0

15

III. BÖLÜM: Sosyal Kaygı Ölçeği

	1	2	3	4	5
1- Başkalarının önünde yeni bir şeyler yapmaya çekinirim.	1	2	3	4	5
2- Arkadaşlarımla bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
3- Bana sataşılmasından tedirgin olurum.	1	2	3	4	5
4- Tanımadığım insanların yanında utanırım.	1	2	3	4	5
5- Sadece çok iyi tanıdığım insanlarla konuşurum.	1	2	3	4	5
6- Yaşlılarının arkamdan benim hakkımda konuştuklarını düşünürüm.	1	2	3	4	5
7- Kitap okumayı severim.	10.201.1.83	2	3	4	5
8- Başkalarının benim için ne düşündüğünden endişelenirim.	2023	2	3	4	5
9- Başkalarının benden hoşlanmayacağından korkarım.	12.10.2023	2	3	4	5
10- Çok iyi tanımadığım yaşlılarımla konuşurken heyecanlanırım.	1	2	3	4	5
11- Spor yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
12- Başkalarının benim hakkımda ne söyleyeceğinden endişelenirim.	1	2	3	4	5
13- Yeni insanlarla tanışırken tedirgin olurum.	1	2	3	4	5
14- Başkalarının benden hoşlanmayacağından endişelenirim.	1	2	3	4	5
15- Bir grup insanla beraberken durgunumdur.	1	2	3	4	5
16- Kendi başına bir şeyler yapmak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
17- Başkalarının benimle dalga geçtiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
18- Birisiyle tanışmaya gidersen onun benden hoşlanmayacağından endişe ederim.	1	2	3	4	5
19- Hayır derler diye başkalarına benimle bir şeyler yapmayı teklif etmeye çekinirim.	1	2	3	4	5
20- Bazı insanların yanındayken tedirgin olurum.	1	2	3	4	5
21- İyi tanıdığım yaşlılarının yanındayken bile utanırım.	1	2	3	4	5
22- Başkalarından benimle bir şeyler yapmalarını istemek bana çok zor gelir.	1	2	3	4	5

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.10.2023-E.432570

16

	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Orta Düzeyde Katılıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1. Okulda birlikte çalıştıklarımdan bazıları zaman içerisinde en iyi arkadaşlarımdan oldu. <i>10.201.1.83</i>					
2. Bu okulda çalışanlar okul ortamı dışında da genelde ailece görüşürler. <i>12.10.2023</i>					
3. Bu okulda çalışanların özel günlerine (nişan, düğün, taziye, hasta ziyareti vs) katılmaya özen gösterilir.					
4. Okuldaki herhangi bir başarısızlık durumunda sorumluluğu hep birlikte paylaşırsınız.					
5. Bu okulda çalışanlar okul dışı çeşitli etkinliklerde (sohbetler, halı saha maçları, altın/para günleri v.b) nadiren bir araya gelirler.					
6. Bu okulda çalışanlar okulda bir sorunla karşılaştıklarında birbirlerine yardım etmek için gayret gösterirler.					
7. Bu okulda bana verilen sorumlulukları yeterli bulmuyorum.					
8. Bu okulun akademik başarıya yeterince önem verdiğini düşünmüyorum.					
9. Bu okul mesleki gelişimim için bana yeterince fırsat sunmuyor.					
10. Bu okuldaki katı bürokratik yapıdan hoşlanmıyorum.					
11. Bu okulda çalışanlar, okuldaki öğrencilerin eğitim durumlarıyla ilgili birbirleriyle konuşmazlar.					
12. Bu okulda çalışanlar okulun amaçlarına ulaşmak için kenetlenirler.					
13. Bu okulda çalışanların okulun başarısına yönelik görüşleri birbirleriyle çalışmaktadır.					
14. Bu okulda çalışanlar teneffüs saatlerinde birlikte vakit geçirirler.					
15. Bu okulda çalışanlar okul dışında samimi değildir.					
16. Bu okuldaki çalışanlarla okul içindeki sosyal etkinliklerde bir araya gelmekten hoşlanmıyorum.					
17. Okul tatile girdiğinde diğer çalışanlarla pek görüşmem.					

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 4: Özgeçmiş